

GALERIJA AŽ / ATELIJERI ŽITNjak
— Žitnjak 53, Zagreb / atelijerizitnjak.com
— radno vrijeme: pon—čet / 17—20 h;
petak / 17—22 h; subota / 10—14 h
— voditelj UO Atelijeri Žitnjak: Alem Korkut
— voditelj Galerije AŽ: Bojan Krištofić
— tehnički postav: Marko Ambroš
— fotograf: Boris Cvjetanović
— dizajner: Boris Greiner

Program Galerije AŽ u 2022. godini
podržavaju Zaklada Kultura nova i
Ministarstvo kulture i medija Republike
Hrvatske te Gradske ured za kulturu,
međugradsku i međunarodnu suradnju i
civilno društvo Grada Zagreba.

Umjetnik se zahvaljuje Josipi Vukelić i Marku
Ambrošu na pomoći pri realizaciji rada i
izložbe u Atelijerima Žitnjak.

Toni Meštrović

PRESRETANJE INTERCEPTION

Galerija AŽ, 18. studeni — 3. prosinca 2022.

Oko zemljišta zgrade Atelijera Žitnjak, nekadašnje OŠ Žitnjak, a danas Centra periferije, nedavno je, prijedlogom umjetnika/ica korisnika/ica atelijera i posredstvom Grada Zagreba, postavljena ograda, što se na ulazu ispred parkirališta otvara pomoću automatiziranog sustava koji bi trebao reagirati na pozivanje određenog telefonskog broja. Postavljanje ograde je opravданo zbog pokušaja provale u jedan od atelijera prije nešto više od godinu dana, srećom neuspješnog, o kojem je policija potvrdila da ga je poželio izvesti adolescent bez prebivališta u blizini javnog prostora što ga umjetnici/e koriste. Opravданo je bilo i zbog stalnog dovoženja krupnog otpada na zemljište zgrade od strane nepoznatih ljudi, zbog sumnjivih noćnih sastanaka tajnovitih osoba u automobilima nepoznatih registarskih tablica na parkiralištu, itd. Međutim, sustav otvaranja ograde još ne radi kako treba. Nekad reagira, a nekad ne. Za nekoga čiji je broj unesen u sustav reagira, a za nekog ne. Iz nepoznatih razloga. Za to vrijeme, nadzorna kamera iznad ostakljenog ulaza u zgradu sve stalno snima, ali ekran koji prikazuje što snima umjetnici/e prema potrebi isključuju, kad se prisutnost njegove elektroničke slike kosi s potrebama postava tekuće izložbe u Galeriji AŽ, što je zapravo često. Dakle, nadzorni i sigurnosni sustav u Atelijerima Žitnjak je postojan, ali disfunktionalan, baš kao što je postojana, ali disfunktionalna, i sama gradska zgrada, i baš kao što je žilava i postojana te na svoj način (dis)funktionalna, poput svakog dugogodišnjeg radnog i životnog kolektiva, i umjetnička organizacija koja u zgradi radi i obitava.

U takvo je zatećeno stanje ovom prilikom došao splitsko-riječki gost Toni Meštrović, koji je za svoje premijerno predstavljanje u Galeriji AŽ odabrao daljnje razvijanje serije audio i video radova što je započela izložbom *Hakiranje* sustava u splitskoj Galeriji umjetnina (2018.), a nastavila se *Nadziranjem nadzora* u Salonu Galić (Split, 2020.) te *Prisluškivanjem* (Muzej moderne i suvremene umjetnosti Rijeka, 2022.) i *Umetanjem* (MMC Kibla, Maribor, 2022.). U seriji recentnih izložbi Meštrović je upotrebljavao elemente aparature za nadzorne sustave javnih i privatnih prostora u umjetničke svrhe, s ciljem da u svoje audiovizualne instalacije zatvorenog kruga pomoći utjecaju kretanja posjetitelja/ica "bijelim kockama" unosi slojeve zvučnih ili slikovnih grešaka ili *glitcheva*, koji s jedne strane razotkrivaju tehničke granice tih sustava, a s druge posjetitelje/ice upućuju na promišljanje činjenice kako su tehnološki sustavi samo sredstva distribucije stvarnih odnosa društvene moći. Pritom prisustvo posjetitelja/ica niti u jednom od tih slučajeva nije bilo presudno za funkcioniranje sustava, nego tek za trenutke njegove disfunktionalnosti. Slično se događa s instalacijom *Presretanje* u Galeriji AŽ, gdje specifični žitnjački prostor prepun veoma materijalnih grešaka biva ispunjen ne pretjerano glasnim, ali svejednako agresivnim zvukom relativno visoke frekvencije, koji svojom stalnom prisutnošću (za vrijeme trajanja izložbe) postaje svojevrsni auditivni ekvivalent prezasićenosti prostora raznolikim sadržajem, i vrlo konkretnim i posve spiritualnim. Na određeni način, zvuk, pogotovo ako mu je širenje osjećeno, odnosno privremeno promjenjeno kretanjem posjetitelja/ica prostorom, sami njegov volumen reže na komade, potičući posjetitelje/ice da obujam njegovih valova, u nedostatku bolje riječi, osjete kao još jedan sadržaj koji pri kretanju može istodobno predstavljati i prepreku za svakodnevni život, i poticaj za umjetnički rad, što je, može se reći, slučaj i s većinom sadržaja koji kolaju hodnicima Centra periferije. Naposljetku, i sam potpisnik teksta, voditelj galerijskog programa, koji je kao svakodnevni žitnjački gost, ali ne i korisnik ovjeren ugovorom, svojevrsna greška u sustavu, njegovu (dis)funktionalnost podcrtava i zaokružuje time što zbog oštećenja sluha jedini u zgradi Meštrovićev rad ne može doživjeti na uobičajeni način. Zbog toga što ne čuje jako visoke i

izrazito niske frekvencije zvuka, njegovo kretanje prostorom možda povremeno onemogućuje planirano širenje zvuka, ali zvuk ne otežava gotovo svakodnevno mu bivanje u prostoru, osim ako mu se slušni aparat ne nađe u neposrednoj blizini zvučnika. Tada *glitch* u sustavu postaje maksimalan, stoga i njegova percepcija prostora posredovanog zvukom, više nego svjetлом (posebno kad padne noć, a svjetla u hodniku i dalje sva ne rade) napokon puca, a *Presretanje* Tonija Meštrovića utjecaj na Atelijere Žitnjak ostvaruje u svoj svojoj punini.
Bojan Krištofić

PRESRETANJE / INTERCEPTION — prostorno specifična zvučna instalacija zatvorenog kruga s pet audio kanala i spot-svjetlima; za Galeriju AŽ, Atelijere Žitnjak, Zagreb, 2022. Bazirano na prethodnom radu *Nadziranje nadzora* (Salon Galić, Split, 2020.) u kojem propitujem temu općeg nadzora kojim se štiti privatnost da bi se postigla viša razina „sigurnosti“ građana, eksperimentiram analognim video/audio tehnologijama korištenim u svrhu nadzora i kontrole građana u umjetničke svrhe. Sada apstrahiram video i zadržavam se samo na zvučnom aspektu. Kao i u prethodnom radu zvuk se kreće kroz povezane prostore, koji u slučaju Atelijera Žitnjak čine kvadratni hodnik. Paralelno koristim pet usmjerenih mikrofona i pet usmjerenih ultrazvučnih panela koji svojom međusobnom povezanošću iscrtavaju kvadratičnost zatvorenog kruga. Publika presretanjem ultrazvučne mikrofonije poništava ili modulira zvuk, no sustav je samodostatan i ne ovisi o interakciji.

Neizvjesnost zvučne manifestacije zatvorenog kruga je definitivna do trenutka postavljanja mikrofonsko zvučničkog sklopa u specifičan prostor. Galeriski prostor ostaje ogoljen, u njega smještamo mikrofone na stalcima, audio miksere, zidne zvučničke panele i kablove. Ono što ispunjava prostor je nevidljivo, a to je zvuk u snopovima koji čini geometrijski crtež. Crtež od zvuka posjetitelj doživljava različitim intenzitetom, ovisno o svom kretanju, ulascima i izlascima iz sustava — presretanju nevidljivih snopova ultrazvučnog feedbacka. Usmjereno svjetlo u prostoru je jedina vizualna ilustracija cirkularnog smjera kretanja zvuka.
(izjava umjetnika o radu)

TONI MEŠTROVIĆ (Split, 1973.) je multimedijički umjetnik koji najčešće djeluje u formi video i zvučnih instalacija. Diplomirao je 1999. na Odsjeku za grafiku Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje se bavio grafikom, skulpturom i instalacijom. Zbog interesa za elektroničke audiovizualne medije 1997. studira *Video/Digital Imaging* u klasi prof. Valie Export na *International Sommer akademie für Bildende Kunst* u Salzburgu. Godine 2004. je završio dvogodišnji poslijediplomski studij *Medienkunst* kod prof. David Larchera i prof. Anthony Moorea na *Kunsthochschule für Medien*, Köln, gdje istražuje u videu, zvuku i video/zvučnim instalacijama osobnu percepciju mora i otoka uz koji je odrastao. Svojim povratkom u Hrvatsku 2004. nastavlja svoje umjetničko istraživanje u kojem se tematski bavi kulturnim naslijedom, identitetom, te tranzicijskim promjenama na prostoru Dalmacije. Neke od kontinuiranih preokupacija Meštrovićeva rada su asimilacija linearнog i cikličnog vremena, dokidanje naracije na koju smo naviknuli te tema promjene, u širokom rasponu, od bilježenja isparavanja vode u *closed circuit* video instalaciji, do komentara društvenog konteksta. Od 1992. aktivno sudjeluje na skupnim i samostalnim izložbama te video festivalima u Hrvatskoj i inozemstvu. Dobitnik je više stipendija i nagrada, poput nagrade za mladog umjetnika Hrvatskog društva likovnih umjetnika u Zagrebu 2007., i druge nagrade na izložbi T-HTNagrađa@MSU.hr 2013. godine, te je izlagao na nizu samostalnih i skupnih izložbi u zemlji, regiji i inozemstvu. Živi i stvara u Rijeci i Kaštelima, a predaje u zvanju redovitog profesora na Odsjeku za film i video Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu.

Više: <https://macaknara.hr/>